

Tilinpäätös 2016

Kaupunginhallitus 27.3.2017

Kaupunginvaltuusto 22.5.2017

SISÄLLYSLUETTELO

Toimintakertomus	3
Olennaiset tapahtumat toiminnassa ja taloudessa	3
Kaupunginjohtajan katsaus	3
Kaupungin hallinto ja siinä tapahtuneet muutokset	5
Yleinen taloudellinen kehitys	6
Turun talousalueen kehitys ja kaupungin kannalta tärkeät hankkeet	6
Olennaiset muutokset kaupungin toiminnassa ja taloudessa	7
Olennaiset poikkeamat käyttötalousarvioon	8
Arvio todennäköisestä tulevasta kehityksestä	8
Kaupungin henkilöstö	9
Arvio merkittävimmistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä sekä muista toiminnan kehittymiseen vaikuttavista seikoista	9
Ympäristötekijät	10
Selonteko kaupungin sisäisen valvonnan järjestämisestä	10
Tilikauden tuloksen muodostuminen ja toiminnan rahoitus	12
Tilikauden tuloksen muodostuminen	12
Toiminnan rahoitus	14
Rahoitusasema ja sen muutokset	15
Kokonaistulot ja –menot	18
Kaupunkikonsernin toiminta ja talous	19
Yhdistelmä konsernitilinpäätökseen sisältyvistä yhteisöistä	19
Konsernin toiminnan ohjaus	19
Olennaiset konsernia koskevat tapahtumat	20
Arvio konsernin todennäköisestä tulevasta kehityksestä	20
Selonteko konsernivalvonnan järjestämisestä	21
Konsernitilinpäätös ja sen tunnusluvut	21
Tilikauden tuloksen käsittely ja talouden tasapainottamistoimenpiteet	25
Tilikauden tuloksen käsittely	25
Talouden tasapainottamistoimenpiteet	26
Talousarvion toteutuminen	27
Tavoitteiden toteutuminen	28
Määrärahojen ja tuloarvioiden toteutuminen	
Käyttötalouden toteutuminen	
Toimielimien informaatio sivut	30
Yleinen	44
Sosiaali- ja terveystoimi	76
Sivistystoimi	99
Ympäristövirasto	120
Tilalaitos	150
Vesihuoltolaitos	153
Käyttötalous yhteensä - taulukot	156
Investointiosan toteutuminen	170
Tuloslaskelmaosan toteutuminen	189
Investointien toteutuminen	190
Rahoitusosan toteutuminen	191
Yhteenveto määrärahojen ja tuloarvioiden toteutumisesta	192

Tilinpäätöslaskelmat	197
Tuloslaskelma	198
Rahoituslaskelma	199
Tase	200
Konsernilaskelmat	202
 Tilinpäätöksen liitetiedot	 206
 Eriytetyt tilinpäätökset	 222
Vesihuoltolaitoksen taseyksikkö	223
Hulevesitoiminnan laskennallinen eriytys	
Tilalaitoksen taseyksikkö	232
 Allekirjoitukset ja merkinnät	 238
 Tilintarkastajan tilinpäätösmerkintä	 239
 Tilinpäätöstä varmentavat asiakirjat	 240

Olennaiset tapahtumat toiminnassa ja taloudessa

Kaupunginjohtajan katsaus

Suomen talous kasvoi maltillisesti vuonna 2016. Bruttokansantuote kasvoi Tilastokeskuksen ennakkotietojen mukaan 1,6 %. Kasvu perustui kulutuksen ja investointien kasvuun. Työttömien osuus työvoimasta oli joulukuussa 2016 koko maassa 13,6 %, joka on 0,8 prosenttiyksikköä vähemmän kuin vuosi sitten. Varsinais-Suomessa osuus oli 13,6 % (0,9 % prosenttiyksikköä pienempi kuin vuosi sitten).

Varsinais-Suomen kehitysnäkymät muuttuivat vuoden 2016 aikana myönteisempään suuntaan. Meyerin Turun telakka ja lukuisat alihankintayritykset tarvitsevat lähitulevaisuudessa useita tuhansia uusia työntekijöitä. Uudenkaupungin autotehdas palkkaa vuoden 2017 loppuun mennessä yli tuhat autonrakentajaa ja toimihenkilöä tuotannon laajentamista varten. Myös Turun lääketeollisuudella menee hyvin. Hyvä kehitys on laajentunut muillekin toimialoille. Asuntorakentaminen on lähtenyt vahvaan kasvuun erityisesti Turussa.

Myös Naantalin kehitysnäkymät muuttuivat myönteisemmiksi vuoden 2016 aikana. Työttömyyden määrä on alentunut syksystä 2015 alkaen. Vuoden 2016 keskimääräinen työttömyysaste oli 0,9 prosenttiyksikköä pienempi kuin vuonna 2015. Vuoden 2016 jälkimmäisellä puoliskolla kuukausittaiset työttömyysasteet olivat keskimäärin 1,2 prosenttiyksikköä alemmat kuin vuonna 2015. Joulukuussa 2016 työttömiä oli 10,1 %, kun vuosi aikaisemmin vastaava luku 11,6 %. Vaikka työttömyys on alentunut, yli 50-vuotiaiden työttömien ja pitkäaikaistyöttömien määrä on edelleen korkea.

Naantalin yritystonttien ja omakotitalotonttien kysyntä kasvoi selvästi muutamiin aikaisempiin vuosiin verrattuna. Rakennuslupahakemukset asuntotuotantoa varten kääntyivät vuonna 2016 kasvuun. Monet merkit viittaavat siihen, että olemme Naantalissa pääsemässä pitkän lamavaiheen jälkeen myönteisen työllisyyskehityksen, kasvavan asuntotuotannon ja lisääntyvien yritysinvestointien uralle.

Kaupunki jatkoi määrätietoisesti maankäytön suunnittelua ja kaavoitusta vuonna 2016. Manner-Naantalin osayleiskaavan valmistelua jatkettiin tiiviisti koko vuoden ajan. Osayleiskaavaehdotus oli nähtävillä touko-kesäkuussa 2016. Osayleiskaavaehdotuksesta saatiin 61 muistutusta ja 19 lausuntoa. Palautteen perusteella kaavaehdotukseen tehtiin runsaasti muutoksia. Kaavan valmistelutyö saatiin lähes valmiiksi vuoden 2016 loppuun mennessä. Luonnonmaalla sijaitsevan Kukolan teollisuusalueen osan II ja III asemakaavojen valmistelua jatkettiin. Teollisuusalueen osan II asemakaavan muutos oli julkisesti nähtävänä touko-kesäkuussa 2016.

Maskun ja Naantalin valtuustot käsitelivät helmikuussa 2016 valtion asettamien kuntarakeneselvittäjien ehdotuksen, jonka mukaan Maskun kunta olisi yhdistynyt Naantalin kaupunkiin 1.1.2017. Molempien kuntien valtuustot hylkäsivät ehdotuksen.

Kaupunginvaltuusto hyväksyi toukokuussa 2016 Turun kaupunkiseudun kuntien välisen maankäytön, asumisen ja liikenteen aiesopimuksen vuosille 2016 – 2019. Sopimusta noudatetaan ohjeellisena laadittaessa yksityiskohtaisempia maa- ja asuntopoliittisia ohjelmia. Kaupunginhallitus hyväksyi lisäksi toukokuussa 2016 valtion ja Turun kaupunkiseudun kasvuso-
pimuksen.

Luonnonmaalla sijaitsevan Villan tilan etuosto-oikeusasiaan saatiin Korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisu ja kaupunki lunasti tilan syksyllä 2016.

Kaupunki selvitti useiden vuosien ajan eri vaihtoehtoja ateria- ja siivouspalveluiden sekä kiinteistönhoidon tehostamiseksi. Kaupunginhallitus teki elokuussa 2016 palvelustrategiapäätöksen, jonka mukaan nämä palvelut tuotetaan tulevaisuudessa pääosin kaupungin

omana työnä. Tavoitteena on saavuttaa portaittain kasvava säästö ulkoisissa toimintamenoissa. Säästötavoite on vuonna 2017 noin 0,4 miljoonaa euroa ja vuonna 2019 noin 0,6 miljoonaa euroa vuoden 2015 tilinpäätökseen verrattuna.

Tilinpäätöksen taloudellinen tulos on merkittävästi parempi kuin alkuperäisissä talousarvioissa ja tulosennusteissa arvioitiin. Alkuperäisessä talousarviossa tilikauden tulos oli -3 miljoonaa euroa. Lopullinen toteutuma on +3,0 miljoonaa euroa.

Alkuperäisen talousarvion mukaan toimintakate oli -92,3 miljoonaa euroa ja toteutunut toimintakate on -91,2 miljoonaa euroa. Ero on +1,0 miljoonaa euroa.

Keskeisiä eroja alkuperäisen talousarvion ja tilinpäätöksen välillä ovat seuraavat tekijät:

- Toimintatuotot ylittyivät 1,6 miljoonaa euroa
- Toimintamenot ylittyivät 0,6 miljoonaa euroa
- Verotulot ylittyivät 3,6 miljoonaa euroa
- Valtionosuudet ylittyivät 0,5 miljoonaa euroa
- Rahoituserien nettotulo ylittyi 0,4 miljoonaa euroa
- Satunnaisia tuloja syntyi 0,3 miljoonaa euroa
- Poistot alittuivat 0,2 miljoonaa euroa.

Henkilöstömenot alittuivat 1,1 miljoonaa euroa alkuperäiseen talousarvioon verrattuna. Ali-
tuksesta 0,6 miljoonaa euroa johtuu lomapalkkavelan pientymisestä.

Henkilöstömenot, joista on poistettu lomapalkkavelan vaikutus, kasvoivat hieman (+0,6 %) vuoteen 2015 verrattuna. Vastaavasti eliminoidut ”Palkat ja palkkiot” laskivat vuoteen 2015 verrattuna 0,3 miljoonaa euroa (-0,3 %). Maksettujen palkkojen ja palkkioiden määrä on vähentynyt kolmena vuonna peräkkäin. Eläkekulut laskivat 0,3 miljoonaa euroa (-3,0 %). Sosi-
aaliturvamaksut kasvoivat 0,7 miljoonaa euroa (+ 31,7 %).

Toimialojen toimintakatteet toteutuivat alkuperäiseen talousarvioon verrattuna seuraavasti:

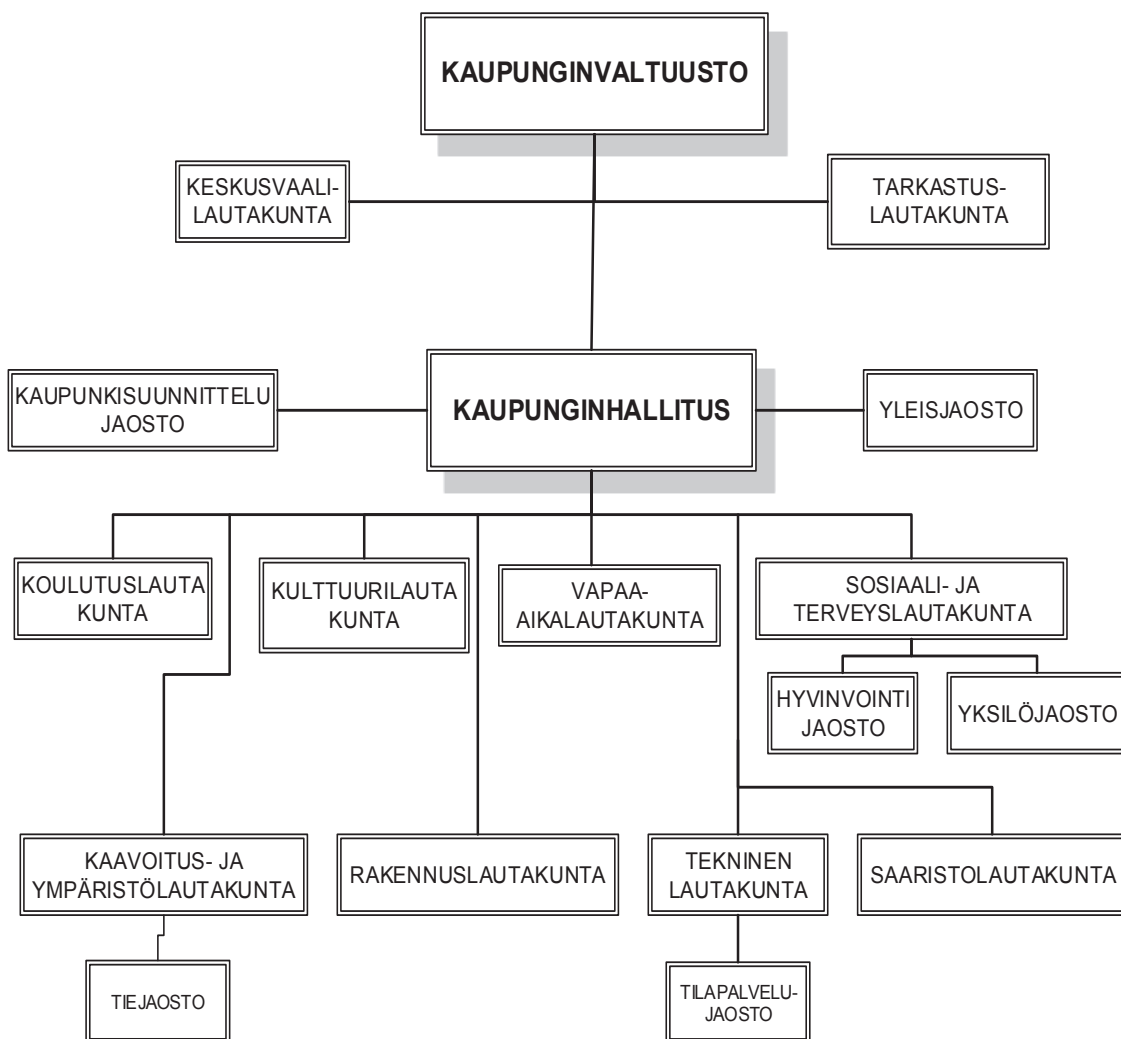
- Yleisen toimialan toimintakate on 1,2 miljoonaa parempi
- Sosiaali- ja terveystoimen toimintakate on 0,9 miljoonaa heikompi
- Sivistys-toimialan toimintakate oli 0,3 miljoonaa parempi
- Ympäristöviraston toimintakate oli 0,4 miljoonaa parempi.

Naantalissa on tehty määrätietoisesti työtä vakaan talouskehityksen varmistamiseksi. Tässä työssä onnistuttiin myös vuonna 2016. Erityisesti niiden menojen kehitys, joihin kaupunki voi parhaiten omilla päätöksillään vaikuttaa, oli hallittua. Esitän lämpimät kiitokset koko henkilös-
tölle, esimiehille ja luottamushenkilöjohdolle hyvin tehdystä työstä.

Tulevina vuosina on tärkeää jatkaa tarkkaa taloudenpitoa ja hakea määrätietoisesti uusia keinoja tehostaa toimintaa. Naantalin elinvoimaisuuden vahvistamiseksi on lisäksi välttämä-
töntä panostaa kaupungin kilpailukyvyyn vahvistamiseen asuin- ja yrityskuntana.

Kaupungin hallinto ja siinä tapahtuneet muutokset

Vuoden 2016 luottamustoimielinorganisaatio on kuvattu ohessa.

Yleinen taloudellinen kehitys

Bruttokansantuote kasvoi tilastokeskuksen ennakkotietojen mukaan 1,6 %. Kasvu perustui kulutukseen ja investointien kasvuun. Toimialoista etenkin rakentamisen ja liike-elämän palveluiden toiminta kasvoivat voimakkaasti.

Teollisuuden tuotanto kasvoi vuonna 2016 edelleen hitaasti eli 1,0 %. Rakentamisen volyymi kasvoi 6,9 %. Talonrakentaminen lisääntyi voimakkaasti, myös maa- ja vesirakentaminen kasvoi selvästi. Palvelutoimialat kokonaisuutena kasvoivat muita toimialoja vaisummin, 0,9 %.

Työllisyystilanne parani vuoden kuluessa. Työ- ja elinkeinoministeriön tilastojen mukaan työttömien osuus työvoimasta oli joulukuussa 2016 koko maassa 13,6 %, joka on 0,8 prosenttiyksikköä vähemmän kuin vuosi sitten. Tilastokeskuksen ennakkotietojen mukaan työllisten määrä koko vuonna kasvoi 0,6 % ja tehdyt työtunnit 1,0 % edellisestä vuodesta.

Valtiovarainministeriön mukaan Suomen talouden orastava elpyminen on perustunut kotimaiseen kysyntään. Viennin näkymät eivät ole olennaisesti elpymässä.

Suomen julkinen talous on ollut voimakkaasti alijäämäinen vuodesta 2009 lähtien. Talouden matalasuhdanteen väistyessä julkisen talouden alijäämä alkaa supistua vähitellen. Julkisen talouden alijäämä ei kuitenkaan ole poistumassa kokonaan, sillä suhdannetilanteen normalisoitumisen julkista taloutta kohentava vaikutus jää pieneksi

Turun talousalueen kehitys ja kaupungin kannalta tärkeät hankkeet

Varsinais-Suomen kehitysnäkymät muuttuivat vuoden 2016 aikana myönteisempään suuntaan. Meyerin Turun telakan tilauskirjat ovat täynnä suurten risteilyalusten tilauksia vuoteen 2024 saakka. Telakka ja lukuisat alihankintayritykset tarvitsevat lähitulevaisuudessa useita tuhansia uusia työntekijöitä. Uudenkaupungin autotehdas ilmoitti vuoden 2016 lopussa tuotannon merkittävästä laajennuksesta. Tehdas palkkaa vuoden 2017 loppuun mennessä yli tuhat autonrakentajaa ja toimihenkilöä tuotannon laajentamista varten. Myös Turun lääketeollisuudella menee hyvin.

Hyvä kehitys on laajentunut muillekin toimialoille. Asuntorakentaminen on lähtenyt vahvaan kasvuun erityisesti Turussa, jossa myönnettiin vuoden 2016 aikana ennätysmäisen paljon rakennuslupia uusien asuntojen rakentamista varten.

Työttömien osuus työvoimasta oli joulukuussa 2016 Varsinais-Suomessa osuus 13,6 % (0,9 % prosenttiyksikköä pienempi kuin vuosi sitten).

Valtion ja Turun kaupunkiseudun kuntien edustajat allekirjoittivat kesäkuussa maanäytön, asumisen ja liikenteen aiesopimuksen vuosille 2016 – 2019. Sopimusta noudatetaan ohjeellisenä laadittaessa yksityiskohtaisempia maa- ja asuntopoliittisia ohjelmia. Samanaikaisesti allekirjoitettiin myös valtion ja Turun kaupunkiseudun välinen kasvusopimus. Sopimus on mahdollistava ja tukee kaupunkiseudun itse määrittämiä tavoitteita. Valtio-osapuoli sitoutuu kasvusopimukseen työ- ja elinkeinoministeriön alueellisten innovaatioiden ja kokeilujen rahoituksella.

Turun Seudun Energiatuotanto Oy:n monopoltoainevoimalaitoksen rakennustyöt jatkuivat Naantalissa vuonna 2016. Investoinnin suuruus on noin 260 miljoonaa euroa. Voimalaitos valmistuu syksyllä 2017 ja tuo biopoltoaineen hankinta-, jalostus- ja kuljetusketjuun Varsinais-Suomessa noin 250 uutta työpaikkaa.

Olenneiset muutokset kaupungin toiminnassa ja taloudessa

Alkuperäisen talousarvion toimintakate oli -92,3 miljoonaa euroa ja toteutunut toimintakate oli -91,2 miljoonaa euroa, muutos +1,0 miljoonaa euroa.

Toimintakatteen muutoksen keskeiset tekijät ovat (verrattuna alkuperäiseen talousarvioon)

- toimintatuotot ylittyivät 1,6 miljoonaa euroa (myyntituotot yli 0,3 milj. eur, omaisuuden luovutustuotot yli 0,7 milj. eur, maankäyttösopimustuotot yli 0,2 milj. eur, tuet ja avustukset yli 0,1 milj. eur)
- toimintamenot ylittyivät 0,6 milj. eur (henkilöstömenot alle 1,1 milj. eur, palveluostot yli 1,4 milj. eur, vuokratulot yli 0,1 milj. eur, muut toimintakulut yli 0,1 milj. eur). Ostopalvelumenoylityksen sisällä Erikoissairaanhoidon tehtäväalue ylittyi 0,7 milj. euroa.

Henkilöstömenot jäivät 1,1 miljoonaa euroa alle alkuperäisen talousarvion, siitä 0,6 miljoonaa euroa johtuu lomapalkkavelan pienentymisestä. Lomapalkkavelan pienentymisen sisällä noin 0,4 miljoonaa johtuu kiky-sopimuksen mukaisen lomarahaleikkauksen vaikutuksen kirjautumisesta tilikauteen. Muu lomapalkkavelan vuosimuutos toteutui vajaat 200 000 euroa henkilöstömenoja pienentävästi, kun odotusarvo oli neutraali eli "ei vaikutusta".

Alkuperäisen talousarvion tilikauden tulos oli 3 miljoonaa euroa miinuksella. Lopullinen toteutuma on 3,0 miljoonaa euroa plussalla. Toimintakatteen (+1,0 milj. eur) lisäksi keskeiset parempaa toteutumista selittävät tekijät ovat seuraavat

- verotulot toteutuivat 3,6 miljoonaa euroa yli talousarvion.

Tulovero toteutui noin 2 miljoonaa euroa yli ennusteen ja yhteisövero noin 1,5 miljoonaa euroa yli ennusteen. Tuloveron tilitysten kasvusta 0,9 miljoonaa syntyi tilivuoden ennakkoista; 0,9 miljoonaa edellisen tilivuoden tilityksistä ja 0,2 miljoonaa aikaisempien vuosien tilityksistä. Voimakkaan eläketulon kasvun vuoksi kaupungin jako-osuus tuloverojen tilityksissä on kehittynyt maan keskiarvoa paremmin.

Yhteisöveron tilikauden toteutunut jako-osuus oli 10 % suurempi kuin ennusteessa käytetty ja sen vaikutus tilikauden tilityksiin oli + 0,6 miljoonaa euroa. Muu lisäys syntyi edellisen vuoden hyvästä kehityksestä koko maassa.

- valtionosuudet toteutuivat 0,5 milj. eur yli talousarvion.
- rahoituserien nettototeutuma +0,4 milj. eur
- satunnaisia tuloja kirjattiin 0,3 milj. eur
- poistot 0,2 miljoonaa euroa budjetoitua pienemmät.

Tilinpäätökseen sisältyy runsaan miljoonan suuruiset saatavat yritykseltä, joka on jättänyt yrityssaneeraushakemuksen. Kaupunki puolsi hakemusta. Saatavilla on kiinnitysvakuus.

Asfalttikartelliasia päättyi tilikauden aikana Lemminkäinen Oy:n kanssa tehtyyn sopimukseen, jonka mukaan kaupunki ja yhtiö päättivät olla valittamatta hovioikeuden päätöksestä. Sopimuksen mukaan kaupunki palautti yritykselle tietyn osan ennakotalletuksesta ja loppuosa tuloutettiin (osa Järjestelyeriin ja loppu satunnaisiin tuottoihin), vaikutus yhteensä noin 451 000 euroa.

Kaupungilla oli vireillä korvausvaatimus jäähallitoimittajan konkurssipesältä ja tästä saatiin ennakkosuoritusta noin 55 000 euroa.

Yleinen-toimialan toimintakate oli 1,2 miljoonaa parempi kuin alkuperäisessä talousarviossa, suurimpana tekijänä omaisuuden luovutustulojen kasvu 0,7 milj. euroa yli talousarvion ja asfalttikartelliasian oikeudenkäyntikulujen korvausten tulouttaminen, 0,2 milj. euroa.

Sosiaali- ja terveystoimen toimintakate oli 0,9 miljoonaa talousarviota heikompi. Tulot ylittyivät 0,2 milj. euroa ja menot 1,1 miljoonaa euroa. Menojen sisällä suurin ylitys kohdistui sairaanhoitopiirin palveluihin, 0,7 miljoonaa euroa. Muut palvelut ylittyivät 0,8 milj. euroa. Muiden menojen toteutuessa alle talousarvion, nettoylitykseksi menoissa jäi edellä mainittu 1,1 milj. euroa.

Sivistys-toimialan toimintakate oli 344 000 euroa alle talousarvion. Tulot ylittyivät 92 000 eurolla ja menot alittuivat 252 000 eurolla.

Ympäristöviraston toimintakate oli 368 000 euroa parempi kuin talousarviossa. Tämä jakautui seuraavasti: Tilalaitos +14 000 euroa, Vesihuolto +150 000 euroa ja muu viraston toiminta +205 000 euroa.

Toimintakatteeseen vaikuttavat varsinaisen toiminnan tulot ja menot eli mukana eivät ole verorahoitus, rahoituserät eivätkä poistot.

Olennaiset poikkeamat käyttötalousarvioon

Toimintakertomuksen osana on selvitys sitovien määrärahojen toteutumisesta. Koosteen määrärahoissa on otettu huomioon valtuuston hyväksymät TA-muutokset sekä muut, täytäntöönpanomääräyksiin tai talousarvion sisältöön perustuvat muutokset. Samaan selvitykseen on koottu myös tuloarvioiden toteutuminen. Mikäli määrärahan muutos ei ole riittänyt kattamaan lopullista toteutumista, on ylityksiä käsitelty valtuuston kokouksissa 30.1.2017 ja 13.3.2017.

Toimielinten selvitykset toiminnan sisällöstä ja tavoitteiden toteutumisesta ovat tehtäväaluekohtaisessa toteutumisvertailussa.

Arvio todennäköisestä tulevasta kehityksestä

Naantalin neljä viimeistä tilinpäätöstä ovat olleet ylijäämäisiä. Kaupungin velkamäärä on laskenut viime vuosien aikana merkittävästi ja on selvästi pienempi kuin kunnissa keskimäärin.

Kaupungin talouteen syntyi merkittävä tulomenetys, kun välimiesoikeus maaliskuussa 2017 päätti, että Neste ei ole velvollinen vuonna tehdyn sopimuksen perusteella maksamaan Naantalille satamamaksuja, koska kaupunki ei ole ollut satamanpitäjä enää 1.1.2015 jälkeen. Näiden maksutulojen määrä oli noin 2,6 miljoonaa euroa vuodessa vuoteen 2014 saakka.

Kaupungin valtionosuudet ovat vuosina 2017 ja 2018 selvästi pienempiä kuin aikaisempina vuosina. On lisäksi todennäköistä, että verotettavien ansiotulojen kasvu on mm. kilpailukyky-sopimuksen vuoksi vähäistä lähivuosina. Taloutta kiristää myös se, että uusi kehitysvammaisten asumisyksikkö ja Naantalin Aurinkosäätiön uudisrakennukseen sijoittuvat muistisairaiden asiakkaiden asumisyksiköt lisäävät sosiaali- ja terveyspalveluiden menoja vuodesta 2017 lukien.

Edellä mainittujen seikkojen vaikutusta tasapainottaa se, että kaupungin tuloveroprosenttia vuodelle 2017 korotettiin 19,00 %:iin (+0,5 %). Myös muiden asuinrakennusten kiinteistöveroprosenttia vuodelle 2017 korotettiin 1,35 %:iin 8 (+ 0,30 %). Nämä korotukset lisäävät kaupungin verotulojen maksuunpanoa yhteensä noin 2,2 miljoonaa euroa.

On todennäköistä, että kaupungilla on edellytykset huolehtia vuosina 2017 ja 2018 talouden tasapainosta ja toteuttaa suunnitellut investoinnit ilman merkittävää velkamäärän kasvua.

Sote- ja maakuntauudistuksen on tarkoitus tulla voimaan 1.1.2019 lukien. Tässä vaiheessa on mahdotonta arvioida uudistuksen taloudellisia kokonaisvaikutuksia vuodesta 2019 lukien. Lisäksi on syytä korostaa, että pidemmän aikavälin vaikutukset riippuvat siitä, vuokraako maakunta myös siirtymäajan (3 + 1 vuotta) jälkeen kaikki nykyiset sosiaali- ja terveyspalveluiden käytössä olevat kaupungin omistamat tilat.

Kaupungin henkilöstö

Henkilöstökertomuksen mukaan kaupungissa työskenteli vuoden 2016 lopussa yhteensä 950 (954) vakituista viran- tai toimenhaltijaa. Määräaikaista henkilökuntaa oli 229 (237). Vakanssien määrät 31.12.2016 olivat talousarvion 2017 mukaan seuraavat: virkoja 319, toimia 669 ja tuntipalkkaisia 59, yhteensä 1 047.

Henkilöstöasioita tarkastellaan yksityiskohtaisemmin henkilöstökertomuksessa.

Henkilöstömenojen määrä on laskenut usean vuoden ajan eikä se ole enää suurin menolaji.

Vuonna 2016 maksetut tuloslaskelman mukaiset palkat ja palkkiot olivat 40,16 milj. eur (41,35 milj. eur). Luku kattaa myös taseyksiköt eikä sisällä mitään eliminointeja.

Henkilöstömenot, milj. euroa (käyttötalous) ja muutos-%

2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
46,6	49,7	51,7	53,4	54,6	53,5	52,6	51,7
	6,6	4,0	3,3	2,2	-1,9	-1,7	-1,6

Arvio merkittävimmistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä sekä muista toiminnan kehittymiseen vaikuttavista seikoista

Kuntien yhteinen henkilöstöriski liittyy valtakunnalliseen maakunta- ja sote-uudistukseen. Rakenteellisen muutoksen vaikutuksia on vaikea ennakoida. Yksittäisen kunnan tasolla voi toiminta siirtymävaiheessa häiriintyä ennen kuin uudet ratkaisut ovat selkiytyneet. Tämä ongelma koskee todennäköisesti erityisesti tukipalveluhenkilöstöä.

Uudistus vaikuttaa sosiaali- ja terveystoimen käytössä oleviin tiloihin. Mahdollista on, että maakunta luopuu siirtymäajan jälkeen joistakin tiloista, jotka ovat nykyisin sote-palvelujen käytössä. Vuokratason määräytyminen on avoinna.

Kaupungin oman tietokonesalin korvaaminen ulkopuoliselta palvelutoimittajalta ostettavalla palvelulla on arvioitu vähentävän tietojärjestelmäriskejä. Järjestelyn auditointi tehtiin 2016. Kaupungilta vaaditaan edelleen myös muita toimenpiteitä, jotta tietojärjestelmien toimivuuteen kohdistuvia riskejä voidaan vähentää. Viime aikoina yleistynyt ns. pilvipalvelujen tarjonta muuttaa tätä arviota.

Kaupungin velkamäärä on pienempi kuin kunnissa keskimäärin. Kaupungin korkoriskiä ei voida pitää kovin suurena kaupungin taloudellinen kantokyky huomioon ottaen.

Tiedossa ei ole sellaisia vahinkoriskejä, jotka poikkeaisivat noin 20 000 asukkaan kuntien tavanomaisesta tilanteesta.

Satamaliikenteen merkittävä tulomenetys edellyttää sitä, että entistä enemmän huomiota kiinnitetään menojen hallintaan ja rahoittamiseen käytettävissä olevilla tuloilla.

Kaupungin tuloihin sisältyi vuodenvaihteessa 1,1 miljoonan euron erääntyneet saatavat, joista 1 miljoonan osuus käsiteltiin kaupunginvaltuustossa 29.2.2016. Kyseinen yritys on hakenut yrityssaneeraus päätöstä. Kaupunki puolsi hakemusta. Prosessi on tätä kirjoitettaessa kesken. Kaupungilla on kiinnitysvakuus saataviin.

Väestön ikääntymisen, muuttoliikkeen ja yleisen työllisyystilanteen seuraukset vaativat kaupungilta laajaa huomiota sekä verorahoituksessa että palvelutarjonnassa.

Verotuloissa työllisyystilanne näkyy työikäisten ansiotuloa saavien määrän jatkuvana vähene-
misenä, mutta toisaalta eläkeläisten määrän ja tulotason kasvu vaimentavat toistaiseksi tätä

kehitystä. Ikääntyneiden määrän kasvu näkyy hoito- ja vanhuspalvelutarpeen voimakkaana kasvuna. Sosiaali- ja terveystalouden rahoitustilanne on muodostumassa vaativaksi, kun kehitysvammaisten asumispalveluyksikön (toiminta alkoi syksyllä 2016) ja Aurinkosäätiön palvelukeskuksen tiloihin sijoittuvien uusien toimintojen (aloitus kevästä 2017 alkaen) kustannukset näkyvät kokonaisuudessaan kaupungin taloudessa.

Ympäristötekijät

Kaupunki ei seuraa kirjanpidossa ympäristökuluja tai -tuottoja erikseen vaan ne sisältyvät toiminnoittain menoihin ja tuloihin.

Kaupungin osallistuminen ylikunnallisiin ympäristöhankkeisiin on selostettu ympäristösuoje-
lun tehtäväalueella.

Naantalın kaupungin alueella kiinteistöjen jätehuollon järjestää Lounais-Suomen Jätehuolto Oy.

Jätevedenpuhdistuksen osalta kaupunki teki kesäkuussa 2008 päätöksen ryhtyä Turun Seudun Puhdistamo Oy:n osakkaaksi ja palvelun ostajaksi. Yhtiöön on otettu lisäosakkaita. Kaupungin käyttöaste puhdistamon suuntaan nousee, kun sataman siirtoviemäri valmistui. Jäteveden laadun huomioon ottaminen kustannusjaossa voi johtaa yllättävän suuriin muutoksiin kuntien kesken eikä näitä ilmeisesti voida ottaa tilikauden aikana huomioon.

Kaupungilla on hoidossaan entinen Isosuon kaatopaikka. Lounais-Suomen Jätehuolto Oy:n kanssa on voimassa, yhdessä muiden kaatopaikkaomistajakuntien kanssa, sopimus, jonka mukaan yhtiö kerää kaatopaikkojen jälkihoitoon tarvittavat varat ja kunnat tekevät näistä varoista pakollisen varauksen tulevaa käyttöä varten. Pakollisesta varauksesta on selvitys liitetiedoissa. Varauksen määrä kasvoi tilivuonna 36 186 + 87 800 eurolla eli yhteensä 133 986 eurolla.

Naantalın kaupunki on Isosuon maankaatopaikan pitäjänä velvoitettu asettamaan ympäristölupaviranomaiselle 5 000 € vakuuden maankaatopaikan asianmukaisen hoidon varmistamiseksi (Kaavoitus- ja ympäristölautakunta 9.6.2011 § 73).

Turun Seudun Energiatuotanto Oy, jossa kaupunki on osakkaana, on rakennuttamassa uutta monipolttoainevoimalaa, jonka käyttöönotto tapahtuu 2017. Uuden voimalan yksi tavoite on lisätä uusiutuvan energian käyttöä, tavoitteena on 50 % biopolttoaineosuus.

Selonteko kunnan sisäisen valvonnan järjestämisestä

Sisäisen valvonnan organisointi

Sisäistä valvontaa suoritetaan johtamiskäytäntöjen osana, jolloin johto seuraa esimerkiksi määrärahojen käyttöä, erilaisten rakentamis- ja muiden suunnitelmien laadintaa ja päätösten toimeenpanoa.

Säännösten, määräysten ja päätösten noudattaminen

Säännösten, määräysten ja päätösten noudattamisessa ei ole tilikauden aikana havaittu merkittäviä puutteita.

Tavoitteiden toteutuminen, varojen käytön valvonta, tuloksellisuuden arvioinnin pätevyys ja luotettavuus

Toimintaa ja talousarvion toteutumista on valvottu osavuosisiraporttien avulla, joita laadittiin kolme, 4 ja 8 kk virastopäällikköraportit lautakunnille ja kaupunginhallitukselle ja puolivuosisiraportti edellisten lisäksi myös valtuustolle. Virastopäälliköt ovat raportoineet määrärahojen ja tuloarvioiden toteutumista kuukausittain kaupunginhallitukselle. Lisäksi toimialojen johtoryhmät ovat suorittaneet omaehtoista seuranta.

Riskienhallinnan järjestäminen

Vakuutus sopimuksen osana on edellytetty, että sopimuskauden aikana tehdään yhteistyönä kaupungin riskianalyysejä ja sen päivitystä. Nykyisen vakuuttajan avulla on syksyllä 2015 aloitettu perusopetuksen kattava riskienhallintaprojekti. Tämän projektin ensimmäinen kierros saatiin päätökseen keväällä 2016 ja sen jälkeen on suoritettu vastaavaa projektin hoito- ja vanhuspalvelujen ja terveyskeskuksen toimialoilla. Tavoitteena ei ole projektiluontoinen työ vaan saada riskianalyysejä päivittäminen osaksi kunkin toimialan ja yksikön vuositutkimusta sekä päivittää arviot aina merkittävän toimintaympäristön muutoksen perusteella.

Kaupunginjohtaja on asettanut kaupungin riskienhallintaryhmän ja sen toiminta on käynnistetty syksyllä 2014. Kaupungin riskienhallintapolitiikka on hyväksytty kaupunginhallituksessa syksyllä 2014.

Toimialojen itsearviointien yhteenveto. Lukuarvot kertovat, kuinka monta toimialaa on antanut kyseisen otsikon mukaisen arvioinnin.		kunnossa	osittain kunnossa / selvittettävää	ei kunnossa
Toimintaympäristö				
1.	Onko kaupungin strategia ja siitä johdetut yksiköiden tavoitteet selkeitä ja perustuvako ne toimintaympäristön analyysiin?	3	1	0
2.	Tunteeko henkilöstö keskeiset ohjeet, säännöt ja menettelytavat?	3	1	0
3.	Ryhdytäänkö erilaisten tutkimustulosten (KUNTA10, riskien itsearviointi tms.) perusteella toimenpiteisiin?	3	1	0
Riskienhallinta (Naantalin riskienhallintapolitiikka, KH 3.11.2014)				
4.	Ovatko riskienhallintapolitiikassa määritellyt tehtävät ja vastuut selvät?	2	2	0
5.	Onko riskien arviointi säännöllinen osa toiminnan suunnittelua?	2	2	0
6.	Onko yksiköillä tarpeeksi osaamista, jonka avulla voidaan tunnistaa ja arvioida riskejä?	3	1	0
Valvontatoimet				
7.	Varmistetaan, että prosesseihin liittyviä periaatteita, ohjeita ja valvontatoimenpiteitä noudatetaan?	2	2	0
8.	Ovatko yksiköiden eri toimijoiden roolit ja vastuut selkeät ja ajantasaiset?	3	1	0
9.	Onko sopimusrekisteri vastuuhenkilöinäytöksineen ajan tasalla?	2	2	0
Seuranta, raportointi ja tiedonvälitys				
10.	Saadaanko käytössä olevista järjestelmistä ja informaatiokanavista riittävät valvontatiedot?	1	3	0
11.	Tehdäänkö yksikössä säännöllisesti riskiraportointia?	0	4	0
12.	Toimii tiedonkulku eri toimintayksiköiden välillä hyvin?	3	1	0

Kaupungin riskienhallinnan tilan arviointia varten on rh-ryhmä pyytänyt toimialoja suorittamaan itsearviointin. Itsearviointien yhteenveto kysymyksineen on edellä.

Riskienhallinnan tilan itsearviointin tulos viestii siitä, että edelliseen vuoteen verrattuna tilanne on parantunut. Itsearviointinissa ei nyt ollut yhtään osa-aluetta ”punaisella” alueella, kun 2015 näitä oli neljä. Itsearviointin perusteella voidaan painottaa riskienhallintatyön kehittämiskohdet.

Omaisuuksien hankinnan, luovutuksen ja hoidon valvonta

Tiedossa ei ole omaisuuskohteita, joiden hankinnassa, luovutuksessa tai käyttöarvossa voisi toteutua menetyksiä, arvon alennuksia tai voitaisiin joutua korvaus- tai muuhun oikeudelliseen vastuuseen.

Sopimustoiminta

Kaupungin sopimushallinnassa on jokaisella sopimuksella vastuuhenkilö ja sopimushallintaan on mahdollista laittaa vastuuhenkilölle hälytys, mikäli sopimus edellyttää reagoitua esimerkiksi tietyn päivämäärän suhteen.

Arvio sisäisen tarkastuksen järjestämisestä

Sisäistä tarkastusta suorittaa controller kaupunginjohtajan alaisuudessa ja työsuunnitelman hyväksyy kaupunginhallitus. Controllerin yksi painopistealue on kaupunkikonsernin seuranta.

Controller raportoi kerran vuodessa kaupunginhallitukselle ja tarkastuslautakunnalle tarkastuksen tulokset. Raportti sisältää merkittävimmät havainnot. Controller laati vuodelta 2016 kolme raporttia ja kaksi seurantaraporttia.

Tilikauden tuloksen muodostuminen ja toiminnan rahoitus

Tilikauden tuloksen muodostuminen

Talousarvion mukaisen tuloksen muuttumiseen vaikuttaneet keskeiset tekijät on kuvattu edellä kappaleessa ”Olellaiset muutokset kaupungin toiminnassa ja taloudessa”.

Taulukko sisältää kaupungin ja taseyksiköiden luvut ilman sisäisen palvelutoiminnan eriä ja Tilalaitoksen vuokria. Eriytetyt tulos- ja rahoituslaskelmat sekä taseet esitetään erikseen jäljempänä toimintakertomuksessa.

KAUPUNKI YHTEENSÄ		
TULOSLASKELMA JA SEN TUNNUSLUVUT		
1 000 euroa	2016	2015
Toimintatuotot	24 361	25 756
Valmistus omaan käyttöön	222	218
Toimintakulut	-115 824	-114 781
Toimintakate	-91 240	-88 807
Verotulot	83 015	80 688
Valtionosuudet	17 430	16 219
Rahoitustuotot ja -kulut		
Korkotuotot	633	660
Muut rahoitustuotot	1 186	740
Korkokulut	-472	-299
Muut rahoituskulut	-18	-1
Vuosikate	10 533	9 200
Poistot ja arvonalentumiset	-7 932	-8 426
Satunnaiset tuotot	336	
Satunnaiset kulut		
Tilikauden tulos	2 938	774
Tilinpäätössiirot	1 070	70
Tilikauden ylijäämä / alijäämä	4 008	845
TULOSLASKELMAN TUNNUSLUVUT		
Toimintatuotot / toimintakulut, %:a	21,1	22,5
Vuosikate / poistot, %:a	132,8	109,2
Vuosikate, euroa / asukas	553	485
Asukasmäärä	19 055	18 957

Asukasmäärät ovat Tilastokeskuksen julkaisemia vuoden viimeisen päivän lukuja.

TULOSLASKELMA JA SEN TUNNUSLUVUT

Toimintakate on toimintatuottojen ja -kulujen erotus, joka osoittaa verorahoituksen osuuden toiminnan kuluista.

Toimintatuotot prosenttia toimintakuluista

= 100 * Toimintatuotot / (Toimintakulut - Valmistus omaan käyttöön)

Vuosikate osoittaa tulo- ja rahoituksen, joka jää käytettäväksi investointeihin, sijoituksiin ja lainan lyhennyksiin. Perusoletus on, että mikäli vuosikate on siitä vähennettävien poistojen suuruinen, kunnan tulo- ja rahoitus on riittävä.

Vuosikate prosenttia poistoista

= 100* Vuosikate/Poistot ja arvonalentumiset

Kun tunnusluvun arvo on 100 %, oletetaan kunnan tai kuntayhtymän tulo-rahoituksen olevan riittävä. Oletusta voidaan kuitenkin pitää pätevänä vain, jos poistot ja arvonalentumiset vastaavat kunnan keskimääräistä vuotuista investointitasoa.

Vuosikate euroa/asukas

Vuosikate asukasta kohden on yleisesti käytetty tunnusluku tulo-rahoituksen riittävyyden arvioinnissa. Kuntakohtainen tavoitearvo tunnusluvulle saadaan jakamalla edellä mainittu keskimääräinen vuotuinen investointitaso asukasmäärällä. Asukasmääränä tunnusluvussa käytetään asukaslukua tilikauden lopussa.

Kaupungin maksamat nettokorot olivat noin 1,61 % laskettuna vuoden alun ja lopun vieraan pääoman keskiarvolle.

Verorahoitus (verot + valtionosuudet) toteutui 4 miljoonaa euroa yli varsinaisen talousarvion; verotulot +3,6 ja valtionosuudet +0,5 miljoonaa euroa. Verotulojen ylittyminen johtui sekä tuloveron että yhteisöveron kertymästä yli ennusteiden. Kaupungin kehitys 2015 ansiotuloissa oli lievästi maan keskiarvoa parempaa; 1,66 % / 1,55 %.

Verotulojen toteutuma on alla olevassa taulukossa, johon on merkitty myös voimassa olevat, verovuosi- ja verolajikohtaiset maksuunpanot.

VEROTULOKOHDAN ERITTELY TILINPÄÄTÖKSEN MUKAAN (tilityksiin perustuva erittely)						
	2011	2012	2013	2014	2015	2016
KUNNALLISVERO	56 644 093	58 493 668	65 835 757	67 358 693	67 237 053	69 760 181
- varainhoitovuodelta	53 191 670	55 253 712	59 957 647	61 718 377	62 180 982	63 785 045
- muut vuodet, netto	3 452 423	3 239 956	5 878 110	5 640 316	5 056 070	5 975 136
YHTEISÖVERO	6 565 118	6 532 837	6 885 569	6 010 013	7 390 989	7 044 207
- varainhoitovuodelta	4 857 283	5 542 506	5 495 620	4 547 643	5 560 470	5 120 151
- muut vuodet, netto	1 707 835	990 331	1 389 949	1 462 370	1 830 519	1 924 056
KIINTEISTÖVERO	4 826 208	5 322 260	5 545 879	5 959 623	6 059 709	6 210 856
TULOVEROT YHT.	68 035 419	70 348 765	78 267 205	79 328 329	80 687 751	83 015 243
MAKSUUNPANOT VEROLAJEITTAIN VEROVUODEN MUKAAN*						
	2011	2012	2013	2014	2015	2016
KUNNALLISVERO	56 590 413	60 489 161	65 669 533	66 923 214	68 161 847	
YHTEISÖVERO	6 189 428	7 401 134	7 058 132	6 319 589	7 544 259	
KIINTEISTÖVERO	4 936 803	5 446 723	5 537 202	6 049 165	6 136 282	6 223 635
MAKSUUNPANO YHT.	67 716 644	73 337 018	78 264 867	79 291 968	81 842 388	

* tiedot päivitetty 31.1.2017 voimassaolevan maksuunpanon mukaisiksi

POISTOT	TALOUSARVIO	TOTEUTUNUT	ERO
AINEETTOMAT HYÖDYKKEET			
Aineettomat käyttöoikeudet	48 659	66 432,70	-17 773,70
Muut pitkävaikutteiset menot	243 638	224 628,54	19 009,46
Tietokoneohjelmat	67 000	0,00	67 000,00
AINEELLISET HYÖDYKKEET			
Rakennukset ja rakennelmat	2 762 515	2 735 907,08	26 607,92
Kiinteät rakenteet ja laitteet	4 492 501	4 339 167,78	153 333,22
Koneet ja kalusto	521 160	549 728,39	-28 568,39
Kertaluont poisto (hyöd. myyntitappio)			0,00
Muut lisäpoistot		15 777,18	-15 777,18
Poistot rahastosijoituksista			0,00
Yhteensä	8 135 473	7 931 641,67	203 831,33

Vesihuoltolaitoksen tilinpäätökseen ei sisälly poistoa Turun Seudun Puhdistamo Oy:öön tehtyyn sijoitukseen, jolla rahoitettiin yhdysviemäri Raisio – Kakolan puhdistamo.

Toiminnan rahoitus

Toiminnan rahoitusta tilikauden aikana tarkastellaan rahoituslaskelman ja siitä laskettavien tunnuslukujen avulla. Rahoituslaskelmassa esitetään erikseen tulo-rahoituksen ja investointien nettomäärä ja rahoitustoiminnan eli anto- ja ottolainauksen, oman pääoman ja maksuvalmiuden muutosten nettomäärä. Näiden kahden nettomäärän erotus tai summa osoittaa kunnan rahavarojen muutoksen tilikaudella. Tarkastelu tapahtuu rahoituslaskelmakaavan ja siitä laskettavien tunnuslukujen avulla.

KAUPUNKI YHTEENSÄ		
RAHOITUSLASKELMA JA TUNNUSLUVUT	2016	2015
1 000 euroa		
Toiminnan rahavirta		
Vuosikate	10 533	9 200
Satunnaiset erät, netto	336	0
Tulo-rahoituksen korjauserät	-1 265	-1 528
Investointien rahavirta		
Investointimenot	-8 983	-7 825
Rahoitusosuudet investointeihin	60	0
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	1 773	1 982
Toiminnan ja investointien rahavirta	2 455	1 830
Rahoituksen rahavirta		
Antolainauksen muutokset		
Antolainasaamisten lisäykset	-18	-20
Antolainasaamisten vähennykset		200
Lainakannan muutokset		
Pitkäaikaisten lainojen lisäys		0
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-116	-116
Kunnalta saatujen lyhytaik. lainojen muutos	0	0
Lyhytaikaisten lainojen muutos	-3 000	-4 140
Oman pääoman muutokset		
Muut maksuvalmiuden muutokset	-178	-330
Rahoituksen rahavirta	-3 313	-4 407
Rahavarojen muutos	-859	-2 577
Rahavarat 31.12.	696	1 555
Rahavarat 1.1.	1 555	4 132
RAHOITUSLASKELMAN TUNNUSLUVUT		
Investointien tulo-rahoitus, %:a	118,0	117,6
Pääomamenojen tulo-rahoitus, %:a	116,8	116,2
Lainanhoitokate	2,8	2,3
Kassan riittävyys, pv	2,0	4,6
Asukasmäärä	19 055	18 957
Lainanhoitokatteessa on lyhennysmääränä käytetty 1/8-osaa lainamäärästä, koska vieras pääoma koostuu lähinnä lyhytaikaisista kuntatodistuksista.		

INVESTOINNIT

Investointien tulo-rahoitus, %

= 100 * Vuosikate / Investointien omahankintameno

Investointien tulo-rahoitus -tunnusluku kertoo kuinka paljon investointien omahankintamenoista on rahoitettu tulo-rahoituksella. Tunnusluku vähennettynä sadasta osoittaa prosenttiosuuden, mikä on jäänyt rahoitettavaksi pääomarahoituksella eli käyttöomaisuuden myynnillä, lainalla tai rahavarojen määrää vähentämällä.

Investointien omahankintamenolla tarkoitetaan rahoituslaskelman investointimenoja, joista on vähennetty rahoituslaskelmaan merkityt rahoitusosuudet.

Pääomamenojen tulorahoitus, %

= $100 \cdot \text{Vuosikate} / (\text{Investointien omahankintameno} + \text{Antolainojen nettolisäys} + \text{Lainanlyhennykset})$

Pääomamenojen tulorahoitus on tunnusluku, joka osoittaa vuosikatteen prosenttiosuuden investointien omahankintamenojen, antolainojen nettolisäyksen ja lainanlyhennysten yhteismäärästä.

Antolainojen nettolisäys voi kaavassa olla myös negatiivinen, jos lyhennykset ovat lainanantoa suuremmat. Lainanlyhennyksillä tarkoitetaan kaavassa rahoituslaskelman mukaisia pitkäaikaisten lainojen lyhennyksiä.

LAINANHOITO**Lainanhoitokate**

= $(\text{Vuosikate} + \text{Korkokulut}) / (\text{Korkokulut} + \text{Lainanlyhennykset})$

Lainanhoitokate kertoo kunnan tulorahoituksen riittävyyden vieraan pääoman korkojen ja lyhennysten maksuun. Jos kunnan lainakannasta enemmän kuin 20 % on kertalyhenteisiä lainoja, otetaan lyhennyksen määräksi tunnuslukua laskettaessa laskennallinen vuosilyhennys, joka saadaan jakamalla edellä mainittu lainakanta 31.12. kahdeksalla.

Tulorahoitus riittää lainojen hoitoon, jos tunnusluvun arvo on 1 tai suurempi. Kun tunnusluvun arvo on alle 1, joudutaan vieraan pääoman hoitoon ottamaan lisälainaa, realisoimaan kunnan omaisuutta tai vähentämään rahavaroja.

Luotettavan kuvan kunnan lainanhoitokyvystä saa tarkastelemalla tunnuslukua useamman vuoden jaksolla. Kunnan lainanhoitokyky on hyvä, kun tunnusluvun arvo on yli 2, tyydyttävä kun tunnusluku on 1 – 2 ja heikko kun tunnusluvun arvo jää alle yhden.

MAKSUVALMIUS**Rahavarat 31.12.**

= Rahoitusarvopaperit sekä rahat ja pankkisaamiset

Rahavaroihin lasketaan rahoitusarvopaperit sekä rahat ja pankkisaamiset.

Kassastamaksut, M €

Kassastamaksut kootaan seuraavista tilikauden tuloslaskelman ja rahoituslaskelman eristä:

Tuloslaskelmasta:

Toimintakulut - Valmistus omaan käyttöön
Korkokulut
Muut rahoituskulut

Rahoituslaskelmasta:

Investointimenot
Antolainojen lisäys
Pitkäaikaisten lainojen vähennys (lyhennykset)

Kassan riittävyys (pv)

= $365 \text{ pv} \times \text{Rahavarat } 31.12. / \text{Kassasta maksut tilikaudella}$

Kunnan maksuvalmiutta kuvataan kassan riittävyytenä päivissä. Tunnusluku ilmaisee, monenko päivän kassasta maksut voidaan kattaa kunnan rahavaroilla. Rahavarat ja kassasta maksut otetaan kaavaan edellä esitetyllä tavalla laskettuna.

Rahoitusasema ja sen muutokset

Kunnan rahoituksen rakennetta kuvataan taseen ja siitä laskettavien tunnuslukujen avulla. Rahoitusasemassa tilikaudella tapahtuneet muutokset kuten sijoitukset, pääoman lisäykset ja palautukset käyvät ilmi rahoituslaskelmasta.

Kuntajaoston taseen laatimisesta antaman yleisohjeen mukaisesti tarkemmin eritelty, sentin tarkkuudella laadittu tase esitetään tasekirjan tilinpäätöslaskelmat osassa.

TASE, kaupunki yhteensä, milj. eur

VASTAAVAA	2016	2015	VASTATTAVAA	2016	2015
PYSYVÄT VASTAAVAT	137,6	137,0	OMA PÄÄOMA	100,0	96,0
Aineettomat hyödykkeet	0,8	0,7	Peruspääoma	52,3	52,3
Aineettomat oikeudet	0,7	0,7	Edellisten tilikausien yli- / alijäämä	43,7	42,9
Muut pitkävaikutteiset menot	0,1	0,0	Tilikauden yli- / alijäämä	4,0	0,8
Aineelliset hyödykkeet	109,2	109,1	POISTOERO JA VAPAAEHT. VARAUKSET	4,1	5,2
Maa- ja vesialueet	21,6	20,1	Poistoero	1,1	1,2
Rakennukset	49,4	51,5	Vapaaehtoiset varaukset	3,0	4,0
Kiinteät rakenteet ja laitteet	34,0	35,3	PAKOLLISET VARAUKSET	0,7	0,6
Koneet ja kalusto	1,6	1,2	Eläkevaraukset	0,1	0,1
Muut aineelliset hyödykkeet	0,1	0,1	Muut pakolliset varaukset	0,7	0,5
Enn.maksut ja keskenkäiset hank.	2,4	0,9	TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	0,7	0,6
Sijoitukset	27,5	27,1	Valtion toimeksiannot	0,1	0,1
Osakkeet ja osuudet	24,3	23,9	Lahjoitusrahastojen pääomat	0,6	0,5
Muut lainasaamiset	2,8	2,8	Muut toimeksiantojen pääomat	0,0	0,0
Muut saamiset	0,5	0,5	VIERAS PÄÄOMA	49,8	53,6
TOIMEKSIANTOJEN VARAT	0,0	0,0	Pitkäaikainen	10,5	10,1
Valtion toimeksiannot			Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	0,7	0,8
Lahjoitusrahastojen erityiskatteet	0,0	0,0	Lainat julkisyhteisöiltä		0,0
Muut toimeksiantojen pääomat			Saadut ennakot	0,2	0,2
VAIHTUVAT VASTAAVAT	17,7	19,0	Liittymismaksut ja muut velat	9,6	9,1
Vaihto-omaisuus	0,2	0,2	Lyhytaikainen	39,3	43,4
Aineet ja tarvikkeet	0,2	0,2	Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	27,1	30,1
Valmiit tuotteet / tavarat	0,0	0,0	Lainat julkisyhteisöiltä		
Muu vaihto-omaisuus	0,0	0,0	Saadut ennakot	0,2	0,8
Saamiset	16,8	17,3	Ostovelat	3,9	3,4
Pitkäaikaiset saamiset	9,4	10,4	Muut velat	1,5	1,9
Myyntisaamiset			Siirtovelat	6,6	7,1
Lainasaamiset	9,4	9,6	VASTATTAVAA YHTEENSÄ	155,3	156,0
Muut saamiset	0,0	0,8			
Siirtosaamiset			TASEEN TUNNUSLUVUT	2016	2015
Lyhytaikaiset saamiset	7,4	6,9	Omavaraisuus-%	67,2	65,3
Myyntisaamiset	5,3	4,3	Suhteellinen velkaantuneisuus-%	39,6	42,9
Lainasaamiset	0,7	0,6	Kertynyt yli- / alijäämä, milj. eur	47,7	43,7
Muut saamiset	0,8	0,8	Kertynyt yli- / alijäämä, eur / asukas	2 504	2 306
Siirtosaamiset	0,6	1,2	Lainakanta 31.12., milj. eur	27,8	31,0
Rahoitusomaisuusarvopaperit	0,2	0,2	Lainakanta 31.12., eur / asukas	1 462	1 633
Osakkeet ja osuudet	0,2	0,2	Lainasaamiset, milj. eur	3,3	3,3
Rahat ja pankkisaamiset	0,5	1,4	Asukasmäärä	19 055	18 957
VASTAAVAA YHTEENSÄ	155,3	156,0			

TASEEN TUNNUSLUVUT

Taseesta laskettavat tunnusluvut kuvaavat kunnan omavaraisuutta, rahoitusvarallisuutta ja velkaisuutta.

Omavaraisuusaste, %

= 100 * (Oma pääoma + Poistoero ja vapaaehtoiset varaukset) / (Koko pääoma - Saadut ennakot)

Omavaraisuusaste mittaa kunnan vakavaraisuutta, alijäämän sietokykyä ja sen kykyä selviytyä sitoumuksista pitkällä tähtäyksellä. Omavaraisuuden hyvänä tavoitetasona voidaan pitää kuntatalouden keskimääräistä 70 %:n omavaraisuutta.

Suhteellinen velkaantuneisuus, %

= 100 * (Vieras pääoma - Saadut ennakot) / Käyttötulot

Tunnusluku kertoo kuinka paljon kunnan käyttötuloista tarvittaisiin vieraan pääoman takaisinmaksuun.

Kertynyt ylijäämä (alijäämä)

= Edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä) + Tilikauden ylijäämä (alijäämä)

Luku kertoo, kuinka paljon kunnalla on kertynyttä ylijäämää tulevien vuosien liikkumavarana tai paljonko on tulevina vuosina katettavaa alijäämää.

Kertynyt ylijäämä (alijäämä), eur / asukas

=(Edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä) + Tilikauden ylijäämä (alijäämä)) / asukasmäärä

Edellinen tunnusluku suhteutettuna kunnan asukasmäärään.

Lainakanta 31.12.

= Vieras pääoma - (Saadut ennakot + Ostovelat + Siirtovelat + Muut velat)

Kunnan lainakanta = korollinen vieras pääoma.

Lainat euroa/asukas

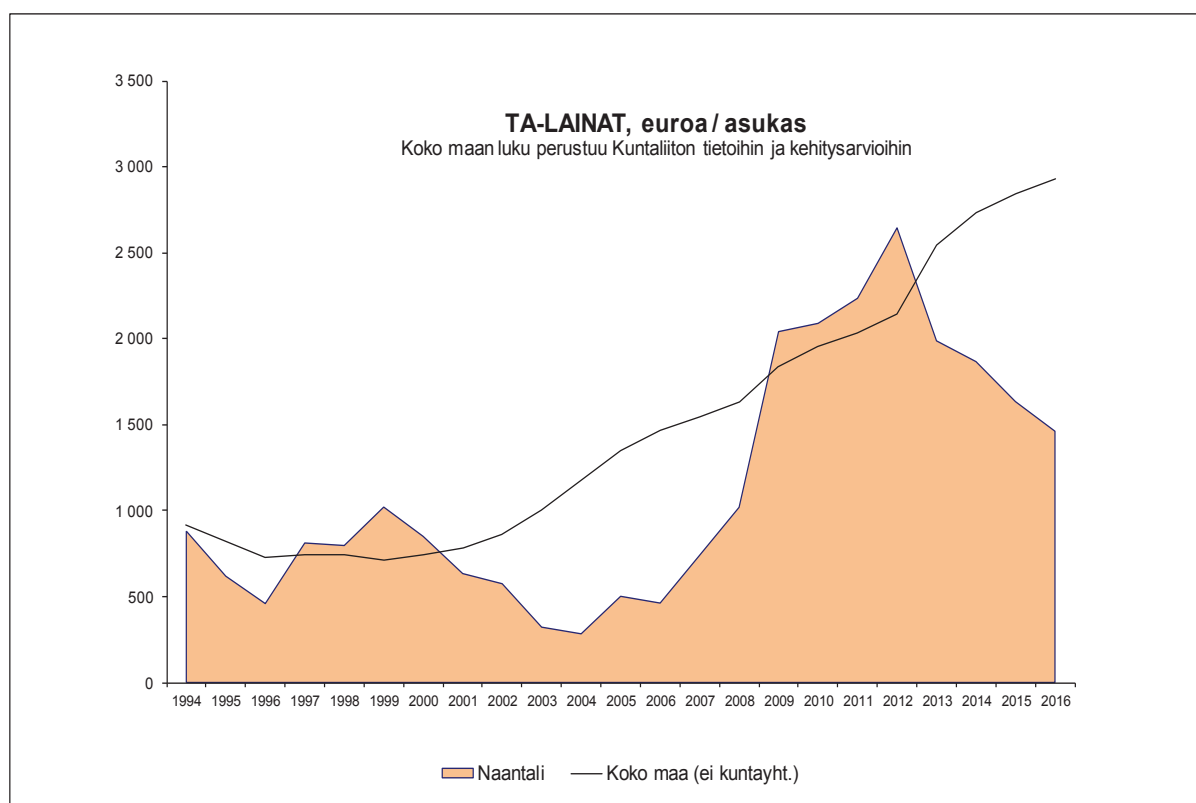
Asukaskohtainen lainamäärä lasketaan jakamalla edellä mainittu lainakanta tilinpäätösvuoden päättymispäivän mukaisella kunnan asukasmäärällä.

Lainasaamiset 31.12.

= Sijoituksiin merkityt joukkovelkakirjalainasaamiset ja muut lainasaamiset

Lainasaamisilla tarkoitetaan pysyviin vastaaviin merkittyjä antolainoja kunnan omistamien ja muiden yhteisöjen investointien rahoittamiseen.

Korollisten lainojen määrä taseessa 31.12.2016 oli 27 849 282 euroa, kun alkuperäisessä talousarviossa määrä oli 38 973 044 euroa. Edelliseen tilinpäätökseen verrattuna lainamäärä aleni 3,1 miljoonaa euroa.

Kokonaistulot ja -menot

Kokonaistulojen ja -menojen laskelma laaditaan tuloslaskelmasta ja rahoituslaskelmasta, jotka sisältävät vain ulkoiset tulot, menot ja rahoitustapahtumat ja joissa muut taseyksiköt on yhdistelty rivi riviltä.

Kokonaistulot ja -menot -käsitteet kattavat laskelmassa varsinaisen toiminnan ja investointien tulot ja menot sekä rahoitustoiminnan rahan lähteet ja käytön.

Laskelman mukaan kokonaismenot olivat noin 680 000 euroa suuremmat kuin tulot.

KAUPUNGIN KOKONAISTULOT JA -MENOT			
TULOT	milj. eur	MENOT	milj. eur
Toiminta		Toiminta	
Toimintatuotot	24,4	Toimintakulut	-115,8
Verotulot	83,0	- Valmistus omaan käyttöön	0,2
Valtionosuudet	17,4	Korkokulut	-0,5
Korkotuotot	0,6	Muut rahoituskulut	0,0
Muut rahoitustuotot	1,2	Satunnaiset kulut	0,0
Satunnaiset tuotot	0,3	Tulorahoituksen korjauserät	
Tulorahoituksen korjauserät		Pakollisten varausten muutos	
- Pysyvien vastaavien		- Pak. varausten lis (+), väh (-)	0,1
hyödykkeiden luovutusvoitot	-1,4	- Pysyvien vastaavien	
Investoinnit		hyödykkeiden luovutustappiot	0,0
Rahoitusosuudet investointeihin	0,1	Investoinnit	
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden		Investointimenot	-9,0
luovutustulot	1,8	Rahoitustoiminta	
Rahoitustoiminta		Antolainasaamisten lisäykset	0,0
Antolainasaamisten vähennykset	0,0	Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-0,1
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	0,0	Lyhytaikaisten lainojen vähennys	-3,0
Lyhytaikaisten lainojen lisäys	0,0	Oman pääoman vähennykset	0,0
Oman pääoman lisäykset	0,0	Kokonaismenot yhteensä	-128,1
Kokonaistulot yhteensä	127,4		
Täsmäytys:			
Kokonaistulot ./ Kokonaismenot =		-0,68	
[Muut maksuvalmiuden muutokset] - [Rahavarojen muutos] =			-0,68

Kaupunkikonsernin toiminta ja talous

Yhdistelmä konsernitilinpäätökseen sisältyvistä yhteisöistä

YHDISTELMÄ KONSERNITILINPÄÄTÖKSEEN SISÄLTYVISTÄ YHTEISÖISTÄ

	Yhdistely konsernitilinpäätökseen	
	Yhdistelty, kpl	Ei yhdistelty, kpl
Tytäryhteisöt		
Yhtiöt		
Kiinteistö- ja asuntoyhtiöt	8	
Kunnallista liiketoimintaa harjoittavat yhtiöt		
Muut yhtiöt	4	
Osuuskunnat		
Yhdistykset		
Säätiöt	1	
Kuntayhtymät	6	
Osakkuusyhteisöt	2	
Muut omistusyhteisyhteisöt		
Yhteensä	21	0

Yhteisökohtainen erittely kunnan omistuksesta muissa yhteisöissä esitetään liitetiedoissa.

Konsernin toiminnan ohjaus

Kaupunginhallitus ohjaa tytäryhtiöiden toimintaa ja valvoo osakkuusyhtiöitä. Kaupunginhallituksen kaupunkisuunnittelujaosto seuraa kaupunkikonsernin tavoitteiden toteutumista.

Kaupunginhallitus on uusitun konserniohjeen perusteella antanut toimintaohjeen Naantalin Energia Oy:lle, Naantalin Matkailu Oy:lle ja Naantalin Vuokratalot Oy:lle. Naantalin Satama Oy:n konserniohje on annettu 27.10.2014. Kaupunginhallitus päätti 6.2.2017 pitää toiminnalliset tavoitteet ennallaan.

Samassa kokouksessa kaupunginhallitus päätti taloudellisista tavoitteista edellä mainittujen yhtiöiden osalta seuraavasti:

- Naantalin Matkailulle ei aseteta osinkovaatimusta.

Taloudelliset tavoitteet vuoden 2017 osalta

- Naantalin Energia Oy maksaa osinkoa 300 000 euroa vuoden 2016 tuloksen perusteella
- Naantalin Satama Oy maksaa osinkoa 300 000 euroa vuoden 2016 tuloksen perusteella
- Naantalin Vuokratalot Oy maksaa yhtiöön sijoitetuille varoille kohtuullisena tuottona 100 000 euroa vuonna 2017.

Taloudelliset tavoitteet vuoden 2018 osalta (ohjeelliset)

- Naantalin Energia Oy, vuoden 2017 tuloksen perusteella 400 000 euroa
- Naantalin Satama Oy, vuoden 2017 tuloksen perusteella 350 000 euroa
- Naantalin Vuokratalot Oy maksaa yhtiöön sijoitettujen varojen tuottona 100 000 euroa vuonna 2018.

Palvelutoimintaa harjoittavien yhteisöjen osalta on tavoitteena ollut palvelutehtävästä suoriutuminen yhtiön talouden tasapaino säilyttäen.

Toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet ovat toteutuneet hyvin.

Naantalin Vuokratalot Oy:n osalta on seurattu erityisesti asuntojen käyttöastetta, vuokraajonjoja ja yhtiön kiinteistöihin kohdistuvaa korjausvelkaa, joiden osalta tilanne on ollut varsin hyvä. Huoneistojen käyttöaste 2016 oli 98,97 % liiketilat (10 kpl) mukaan lukien. Toiminnan ennakoidaan säilyvän vakaana ja Turun talousalueen kasvuvauhdin arvioidaan myös lisäävän vuokra-asunto kysyntää Naantalissa.

Naantalin Matkailun osalta seurataan erityisesti myyntipalvelun osalta matkailuyritysten palvelujen välitysmyyntiä, vakiokierrosten ja ryhmämatkojen myyntiä sekä lipunmyyntijärjestelmien kautta tapahtuvaa lipunmyyntiä. Leirintäalueen osalta seurataan majoitusvuorokausia. Yhtiö on saavuttanut tavoitteensa.

Naantalin Energia Oy:n liikevaihto oli 9,6 milj. euroa (+9,9 %), mikä johtuu energian siirron kasvusta ja lisääntyneestä urakoinnista. Tulos ennen siirtoja ja veroja oli 779 674 euroa (2015: 405 000 euroa). Siirretty energiamäärä nousi kaikkiaan 4,2 %:lla verrattuna vuoteen 2015 ja siirtomäärä oli 126,7 GWh. Yhtiö tuottaa Naantalin Satama Oy:lle taloushallintaa ja palkanlaskentaa ja Naantalin Energian toimitusjohtaja toimii satamayhtiön toimitusjohtajana.

Naantalin Satama Oy:n liikevaihto oli 5,7 milj. euroa, joka oli 4,4 % budjetoitua parempi. Yhtiön tulos ennen tilinpäätössiirtoja ja veroja oli 665 080 euroa eli 344 000 euroa budjetoitua parempi. Naantalin Satama Oy:n kokonaisliikenne oli yhteensä 2,98 Mt, missä kasvua aiempaan vuoteen verrattuna oli 0,2 %. Kokonaisliikenteestä ulkomaanliikenteen osuus oli 2,83 Mt (95%) ja kotimaan liikenteen 0,15 Mt (5%).

Olennaiset konsernia koskevat tapahtumat vuoden aikana ja sen jälkeen

Vuonna 2015 tehtiin ulkoisen toimijan kanssa sopimus mm. vierasvenesataman käyttöoikeudesta ja 2016 tehtiin saman toimijan kanssa maanvuokrasopimus. Sopimukset ovat voimassa vuoteen 2034.

Naantalin Vuokratalot Oy hankki Asunto Oy Pirttiluodontie 2:n kokonaan omistukseensa. Kauppa toteutui tammikuussa 2017.

Arvio konsernin todennäköisestä tulevasta kehityksestä

Kaupungin väestö kasvaa edelleen niin, että 65-täyttäneiden osuus kasvaa ja muun väestön osuus laskee. Kehityssuunnan muuttamiseen ei ole nopeaa keinoja. Eläkeikäisten osuuden korostuminen tuo toisaalta vakautta tuloveron kertymiin eläketulon ollessa hyvin vakaata.

Maakunta- ja sote-uudistuksen toteuttaminen voi lisätä kaupungin talouden ennakoitavuutta, kun vastuu sosiaali- ja terveydenhuollon palveluista siirtyy maakunnalle. Jäljelle jäävien tehtävien menojen kasvu kokonaisuutena on todennäköisesti hidasta ja tasaista.

Naantalin Matkailu Oy:n toiminta on hyvin riippuvaista ympäröivän yhteisön toiminnan ja tapahtumien kehityksestä. Lisäarvopalveluja tuottavana yhteisönä sen toiminnan laajentuminen edellyttäisi kesän lomakauden pidentämistä ja muun toimintakauden tapahtumien lisääntymistä.

Naantalin Vuokratalot Oy on säilyttänyt korkean käyttöasteen ja rakennuttaa harkitusti uusia vuokra-asuntoja. Yhtiön taloudellinen tilaa tulee säilymään vakaana, joka näkyy mm. lainojen lyhentymisenä 31,0 milj. euroa (2014) -> 26,5 milj. euroa (2016). Yhtiön ammattitaitoinen henkilökunta, tiukka talouden hoito ja kiinteistöjen oikea-aikainen korjaaminen mahdollistavat laadukkaan asumisen myös jatkossa.

Naantalin Energia Oy:n haasteena on toteuttaa Sähkömarkkinalain tuoma investointivelvoite säävarmaan verkkoon. Investoinnit jatkuvat aina vuoteen 2028 ja ne toteutetaan tulorahoituksella. Lähitulevaisuudessa investoinnit lisääntyvät tuotantoliiketoiminnassa Fennovoimahankkeeseen. Myyntiliiketoiminta on kovan kilpailun takia edelleen matalatuottoista. Yhtiön rahoitussuunnitelma päivitetään vuosittain, eikä suuria riskejä ole näköpiirissä.

Naantalin Satama Oy:n suurin riski on Suomen ja maailman heikko taloustilanne ja sen heijastuminen liikennemääriin. Tärkeintä on pitää sataman infrastruktuuri kunnossa. Investointeja tarvitaan lähivuosiinakin, mutta yhtiön talous kestää sen hyvin. Turun Seudun Energiatuotanto Oy:n uuden monipolttoainevoimalaitoksen valmistuessa hiili korvautuu osin biopolttoaineilla: hiilen määrä laskee, mutta biopolttoaineiden kuljetusmäärät saattavat kasvaa. Jatkuvana haasteena on sovittaa eri toimijat ja liikenne pienelle satama-alueelle, jossa kuitenkin volyymit ovat isoja. Uutena mahdollisuutena on alkanut junaliikenne. Suuria riskejä ei ole näköpiirissä.

Selonteko konsernivalvonnan järjestämisestä

Kaupunginvaltuusto hyväksyi 28.2.2011 konserniohjeen, jonka antaminen on kuntalain 14 § mukaan valtuustolle kuuluva tehtävä.

Ohjeen mukaan kaupunginhallitus johtaa ja ohjaa kaupunkikonsernia. Kaupunginhallituksen tehtävänä on valvoa ja ohjata tämän ohjeen mukaisesti, että tytäryhteisöt toimivat kaupunginvaltuuston asettamien toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden mukaisesti. Kaupunginhallitus valvoo myös sitä, että näiden yhteisöjen toimintapolitiikat ovat kaupungin päämäärien mukaiset. Kaupunginhallitus suorittaa ja valmistelee ohjeen mukaisesti hallintoelinten jäsenten nimeämisen.

Konserniyhteisöjen toimitusjohtajat ovat raportoineet säännöllisesti toiminnasta kaupunginjohtajalle. Kaupungin 6 kuukauden osavuosisiraportin yhteydessä on raportoitu kaupunginhallitukselle yhteisöjen välintilinpäätöksistä. Kaupungin omistajapolitiikkaa on toteutettu yhtiökokouksissa, joita varten on tarvittaessa annettu kaupunginhallituksen erillinen toimintaohje.

Konserniyhteisöt voivat käyttää kaupungin palveluja, kun niistä erikseen sovitaan. Käyttö on ollut vähäistä.

Tytäryhtiöiden hallitukset päivittävät ja kehittävät riskikartoituksia vähintään kerran vuodessa sekä aina, kun suunnitellaan uudenlaista toimintaa, palveluja tai tuotteita. Hallitukset saavat tilikauden aikana tietoa mahdollisista riskeistä eikä kuluneella tilikaudella ole havaittu merkittäviä puutteita riskienhallinnassa.

Konsernitilinpäätös

Kaupungin henkilöstömäärä käsitellään henkilöstökertomuksessa. Keskeisten konserniyhteisöjen henkilöstöpanoskuvaus on alla.

	Vakinaiset palvelussuhteet	Tehty työpanos, htv
Naantalin kaupunki*	1 047,0	1 200,0
Naantalin Vuokratalot Oy	4,0	4,0
Naantalin Energia Oy	13,6	14,0
Naantalin Matkailu Oy	4,0	4,0
Naantalin Satama Oy	16,4	17,0
Naantalin Musiikkijuhlasäätiö	1,0	1,8
Konserni yhteensä	1 086,0	1 240,8

*) virat + kk-palkkaiset + tuntipalkkaiset vakanssit

Toimintakertomuksesta annetun yleisohjeen mukaan konsernista tulee laatia konsernituloslaskelma, konsernitase ja konsernin rahoituslaskelma.

KONSERNITULOSLASKELMA JA SEN TUNNUSLUVUT		
1 000 euroa	2016	2015
Toimintatuotot	77 348	73 341
Toimintakulut	-158 651	-153 313
Osuus osakkuusyhteisöjen voitosta (tappiosta) + / -	16	20
Toimintakate	-81 288	-79 952
Verotulot	83 015	80 410
Valtionosuudet	17 430	16 219
Rahoitustuotot ja -kulut		
Korkotuotot +	95	678
Muut rahoitustuotot +	1 047	602
Korkokulut -	-1 019	-1 845
Muut rahoituskulut -	-42	158
Vuosikate	19 239	16 271
Poistot ja arvonalentumiset		
Suunnitelman mukaiset poistot	-12 999	-13 397
Tilikauden yli- ja alipariarvot + / -		
Arvonalentumiset	-16	-3
Satunnaiset erät + / -	336	0
Tilikauden tulos	6 560	2 871
Tilinpäätössiirrot + / -	10	-5
Tilikauden verot	-318	-198
Laskennalliset verot	-308	-263
Vähemmistöosuudet + / -	-11	4
Tilikauden ylijäämä / alijäämä	5 932	2 409
TULOSLASKELMAN TUNNUSLUVUT		
Toimintatuotot / toimintakulut, %:a	48,8	47,8
Vuosikate / poistot, %:a	147,8	121,4
Vuosikate, euroa / asukas	1 010	858
Asukasmäärä	19 055	18 957

KONSERNI YHTEENSÄ				
RAHOITUSLASKELMA JA SEN TUNNUSLUVUT				
1 000 euroa				
	2016		2015	
Toiminnan rahavirta				
Vuosikate	19 639		16 271	
Satunnaiset erät, netto	336			
Tilikauden verot ja laskennalliset verot	-626		-461	
Tulorahoituksen korjaukset	-1 360	17 988	-1 370	14 439
Investointien rahavirta				
Investointimenot	-12 800		-11 769	
Rahoitusosuudet investointeihin	73		20	
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	1 824	-10 904	1 942	-9 807
Toiminnan ja investointien rahavirta		7 085		4 632
Rahoituksen rahavirta				
Antolainauksen muutokset				
Antolainasaamisten lisäykset -	-18		301	
Antolainasaamisten vähennykset +		-18	-939	-638
Lainakannan muutokset				
Pitkäaikaisten lainojen lisäys +	1 296		0	
Pitkäaikaisten lainojen vähennys -	-5 762		-5 489	
Lyhytaikaisten lainojen muutos + / -	-2 895	-7 361	-2 186	-7 675
Oman pääoman muutokset				
Oman pääoman muutokset	-119		952	
Muutokset vähemmistöosuudessa	0	-119	0	952
Muut maksuvalmiuden muutokset + / -				
Toimeksiantojen ja varojen pääomien muutokset + / -	30		-313	
Vaihto-omaisuuden muutos + / -	-129		135	
Saamisten muutokset + / -	1 960		1 107	
Korottomien velkojen muutokset + / -	-2 177	-316	531	1 459
Rahoituksen rahavirta		-7 815		-5 902
Rahavarojen muutos + / -		-730		-1 271
Rahavarat 31.12.		9 086		10 056
Rahavarat 1.1.		9 816		11 327
Rahavarojen muutos + / -		-730		-1 271
		0		0
RAHOITUSLASKELMAN TUNNUSLUVUT				
Investointien tulorahoitus, %:a	154,3		138,5	
Pääomamenojen tulorahoitus, %:a	106,3		98,0	
Lainanhoitokate	2,8		2,5	
Kassan riittävyys, pv	18,6		22,5	
Asukasmäärä	19 055		18 957	

KONSERNITASE, milj. eur

VASTAAVAA	2016	2015	VASTATTAVAA	2016	2015
PYSYVÄT VASTAAVAT	203,2	202,4	OMA PÄÄOMA	111,3	104,0
Aineettomat hyödykkeet	2,2	1,6	Peruspääoma	52,3	52,3
Aineettomat oikeudet	1,5	1,2	Säätiöiden ja yhdistysten peruspää-	0,1	0,1
Muut pitkävaikutteiset menot	0,8	0,4	Arvonkorotusrahasto	0,0	0,0
Ennakkomaksut	0,0	0,0	Muut omat rahastot	1,9	0,4
Aineelliset hyödykkeet	188,4	189,4	Ed. tilikausien yli-/alijäämä	51,1	48,8
Maa- ja vesialueet	27,2	25,8	Tilikauden yli-/alijäämä	5,9	2,4
Rakennukset	100,8	104,3	VÄHEMMISTÖOSUUDET	0,1	0,1
Kiinteät rakenteet ja laitteet	52,1	52,7	PAKOLLISET VARAUKSET	1,7	1,6
Koneet ja kalusto	4,9	4,6	Eläkevaraukset	0,1	0,1
Muut aineelliset hyödykkeet	0,2	0,2	Muut pakolliset varaukset	1,6	1,5
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	3,2	1,7	TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	1,0	0,8
Sijoitukset	12,6	11,4	VIERAS PÄÄOMA	111,4	118,6
Osakkuusyhteisöosuudet	0,2	0,2	Pitkäaikainen	53,5	60,1
Muut osakkeet ja osuudet	9,1	8,1	Korollinen	38,2	45,1
Muut lainasaamiset	1,6	1,1	Koroton	15,4	15,0
Muut saamiset	1,6	2,0	Lyhytaikainen	57,9	58,6
TOIMEKSIANTOJEN VARAT	0,3	0,2	Korollinen	35,9	36,2
Valtion toimeksiannot	0,1	0,0	Koroton	22,0	22,4
Lahjoitusrahastojen erityiskatteet	0,1	0,0			
Muut toimeksiantojen varat	0,2	0,1			
VAIHTUVAT VASTAAVAT	22,0	22,6			
Vaihto-omaisuus	0,8	0,7			
Saamiset	11,9	11,8	YHTEENSÄ	225,5	225,2
Pitkäaikaiset	0,3	0,9	Konsernitaseen tunnusluvut		
Lyhytaikaiset	11,5	11,0	Omavaraisuus-%	49,6	46,5
Rahoitusarvopaperit	1,8	1,5	Suhteellinen velkaantuneisuus-%	62,1	69,1
Rahat ja pankkisaamiset	7,5	8,6	Kertynyt yli- / alijäämä, milj. eur	57,0	51,2
			Kertynyt yli- / alijäämä, eur / asukas	2 994	2 703
			Lainakanta 31.12., milj. eur	74,0	82,8
			Lainakanta 31.12., eur / asukas	3 886	4 368
			Lainasaamiset, milj. eur	1,6	1,1
			Asukasmäärä	19 055	18 957
YHTEENSÄ	225,5	225,2			

KAUPUNGINHALLITUKSEN ESITYS TILIKAUDEN TULOKSEN KÄSITTELYSTÄ JA TALOUDEN TASAPAINOTTAMISTA KOSKEVISTA TOIMENPITEISTÄ

Tuloslaskelman mukaan kaupungin tilikausi 2016 oli 2,9 miljoonaa euroa positiivinen ennen varauksia. Tulorahoituksen määrä eli vuosikate oli 10,5 miljoonaa euroa ja 2,6 miljoonaa euroa suurempi kuin poistojen yhteismäärä.

Varsinaisen toiminnan ja investointien kassavirta oli rahoituslaskelman mukaan 2,5 miljoonaa euroa ylijäämäinen.

Tulorahoitus (vuosikate) vahvistui varsinaisesta talousarviosta 5,4 miljoonaa euroa. Vuoden lopun lainakanta oli 27,8 miljoonaa euroa (vähennystä 3,1 milj. euroa).

Kaupungin toimintakate oli – 91,2 miljoonaa euroa, laskua talousarvioon 1,2 % ja nousua edelliseen tilinpäätökseen 2,7 %. Toimintakulut ylittivät talousarvion 1,6 miljoonalla eurolla ja toimintamenot 0,6 miljoonalla eurolla.

Tilinpäätöksen mukaisten verotulojen kasvu edellisestä vuodesta oli 2,9 % (manner-Suomen kuntien tilinpäätösarvio + 1,4 %).

Tilikauden tuloksen positiiviseen muutokseen varsinaisesta talousarviosta vaikuttivat erityisesti seuraavat tekijät

- myyntituotot	+0,3 milj. eur
- omaisuuden luovutusten nettotuloutus	+0,7
- henkilöstömenot	+1,1
- verotulot	+3,6
- valtionosuudet	+0,5
- rahoituserät netto	+0,4
- poistot	+0,2.

Bruttoinvestointien alkuperäinen määrä oli 10,1 miljoonaa euroa ja toteutuma oli 9,0 miljoonaa euroa.

Tilinpäätökseen sisältyy kaatopaikkojen jälkihoitoa varten kerättävistä varoista tehtävä pakollinen varaus (pintarakennerahasto), jonka suuruus 2016 on 133 986 euroa. Varauksen kokonaismäärä on nyt 672 043 euroa.

Vanhojen kaatopaikkojen jälkiselvitysvarausta (maisemointi) on tilinpäätöksessä 106 825 euroa. Varausta ei käytetty 2016.

Pakollinen eläkevaraus väheni 24 155,97 eurolla. Varausta on jäljellä 53 542,30 euroa.

Kaupungin tilikauden tulos on + 2 937 609,09 euroa. Tuloutettaessa poistoeroja suunnitelman mukaan 70 451,52 euroa ja purettaessa maanostoon tehtyä varausta 1 000 000 euroa, muodostuu kaupungin tilikauden ylijäämäksi + 4 008 060,61 euroa, mikä ehdotetaan lisättäväksi edellisten vuosien ylijäämään.

Kaupungilla on taseessaan aikaisemmilta vuosilta kumulatiivista ylijäämää 43,7 miljoonaa euroa. Kaupungin kokonaisylijäämä nousee noin 47,7 miljoonaan euroon.

Tilikauden tulos ei anna aihetta tasapainottamistoimenpiteisiin.

Kaupunginhallitus päätti 27.3.2017

- merkitä tiedoksi tilikauden 2016 tuloksen 2 937 609,09 euroa
- tulouttaa poistoeroja suunnitelman mukaan 70 451,52 euroa
- purkaa maanostoon tehtyä varausta 1 000 000 euroa
- merkitä tiedoksi tilikauden ylijäämän 4 008 060,61 euroa, mikä ehdotetaan lisättäväksi edellisten vuosien ylijäämään
- hyväksyä ja allekirjoittaa tilinpäätöksen ja
- lähettää tilinpäätöksen 2016 tarkastuslautakunnalle ja tilintarkastajille.